

REPUBLIKA HRVATSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE
Z A G R E B

Broj: I KŽ-900/01-6

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E
P R E S U D A
I
R J E Š E N J E

Vrhovni sud Republike Hrvatske u Zagrebu u vijeću sastavljenom od sudaca Vrhovnog suda Vesne Vrbetić, kao predsjednika vijeća, te Milivoja Mikora, mr. Milana Gudelja, Hajrije Novoselec i Marijana Svedrovića, kao članova vijeća, uz učestvovanje višeg sudskog savjetnika Ileana Vinja, kao zapisničara, u kaznenom predmetu protiv opt. Đ. K. i dr. zbog kaznenog djela iz čl. 120. st. 1. OKZRH, odlučujući o žalbama državnog odvjetnika i optuženika Đ. K., D. Đ., P. Đ., Š. P., J. R., E. R., S. K., Đ. K., Ž. G. i R. M. podnijetih protiv presude Županijskog suda u Vukovaru od 21. svibnja 2001. broj K-41/99, u sjednici održanoj dana 26. lipnja 2002., saslušavši zamjenika glavnog državnog odvjetnika Republike Hrvatske Lazu Pajića,

r i j e š i o j e :

I. Prihvaća se žalba opt. P.Đ., te se prvostupanijska presuda u osuđujućem dijelu u odnosu na opt. P.Đ. ukida i u tom dijelu predmet vraća sudu prvog stupnja na ponovno suđenje.

p r e s u d i o j e :

II. Odbijaju se žalbe državnog odvjetnika i opt. Đ.K., D.Đ., Š.P., J.R., E.R., S.K., Đ.K., Ž.G. i R.M. kao neosnovane, te se prvostupanijska presuda u preostalom pobijanom osuđujućem i oslobađajućem dijelu potvrđuje.

Obrazloženje

Županijski sud u Vukovaru je presudom od 21. svibnja 2001. broj K-41/99 optuženike Đ.K., D.Đ., P.Đ., Š.P., J.R., E.R., S.K., Đ.K., Ž.G. i R.M. proglasio krivim da su počinili kazneno djelo iz čl. 120. st. 1. OKZRH, te ih temeljem istog zakonskog propisa osudio na kazne zatvora i to opt. Đ.K. na kaznu zatvora u trajanju od deset godina, opt. D.Đ. na kaznu zatvora u trajanju od šest godina, a optužene P.Đ., Š.P., J.R., E.R., S.K., Đ.K., Ž.G. i R.M.

na kazne zatvora u trajanju od po pet godina. Po čl. 45. st. 1. OKZRH opt. P.Đ. u izrečenu kaznu uračunao je vrijeme provedeno u pritvoru počam od 21. studenog 2000. nadalje, a po čl. 90. st. 4. u svezi st. 1. te u svezi čl. 87. st. 2. ZKP (1993.) opt. Đ.K. i druge navedene optuženike oslobodio je obveze da naknade troškove kaznenog postupka.

Nasuprot tome, temeljem čl. 340. toč. 3. ZKP (1993.) optuženike T.P., M.K. i N.M. oslobodio je od optužbe da bi počinili kazneno djelo iz čl. 120. st. 1. OKZRH, te po čl. 91. st. 1. ZKP (1993.) odlučio da u odnosu na ove optuženike troškovi kaznenog postupka padaju na teret proračunskih sredstava.

Protiv navedene prvostupanjske presude žalbe su podnijeli i to državni odvjetnik te optuženici Đ.K., D.Đ., Š.P., J.R., E.R. i S.K., svi po branitelju J.G., odvjetniku iz O., te optuženici P.Đ., Đ.K., Ž.G. i R.M., svi po branitelju V.O., odvjetniku iz V.

Državni odvjetnik prvostupanjsku presudu pobija i to u odnosu na optuženike T.P., M.K. i N.M., zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja, s prijedlogom da se pobijana presuda u oslobađajućem dijelu ukine i u tom dijelu predmet vrati sudu prvog stupnja na ponovno suđenje, dok u odnosu na optuženike Đ.K., D.Đ., P.Đ., Š.P., J.R., E.R., S.K., Đ.K., Ž.G. i R.M., zbog odluke o kazni, s prijedlogom da se pobijana presuda u osuđujućem dijelu preinači u odluci o kazni na strože, posebno u odnosu na one optuženike kojima je izrečena kazna zatvora u visini propisanog posebnog minimuma.

Optuženici Đ.K., D.Đ., Š.P., J.R., E.R. i S.K. prvostupanjsku presudu pobijaju zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka, zbog povrede kaznenog zakona, zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, zbog odluke o kazni te zbog odluke o troškovima kaznenog postupka, sve s prijedlogom da se presuda u odnosu na ove optuženike ukine i predmet vrati sudu prvog stupnja na ponovno suđenje.

Optuženici P.Đ., Đ.K., Ž.G. i R.M. prvostupanjsku presudu pobijaju zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka, povrede kaznenog zakona, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i zbog odluke o kazni, sve s prijedlogom da se presuda u odnosu na ove optuženike ukine i predmet vrati sudu prvog stupnja na ponovno suđenje.

Odgovore na žalbu državnog odvjetnika dali su optuženici Đ.K., D.Đ., Š.P., J.R., E.R. i S.K., svi po branitelju J.G., odvjetniku iz O., s prijedlogom da se žalba državnog odvjetnika odbije kao neosnovana, a također i optuženici T.P., M.K., N.M., P.Đ., Đ.K., Ž.G. i R.M., svi po branitelju V.O., odvjetniku iz V., s prijedlogom da se žalba državnog odvjetnika odbije kao neosnovana.

Vrhovni sud kao sud drugog stupnja je po čl. 360. st. 1. ZKP (1993.) dostavio spise predmeta na razmatranje Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske, koje ih je vratilo uz podnesak od 17. siječnja 2002. broj KŽ-DO-1931/01, s prijedlogom da se žalba državnog odvjetnika u cijelosti prihvati, a žalbe svih optuženika da se odbiju kao neosnovane. Na sjednici vijeća suda drugog stupnja zamjenik glavnog državnog odvjetnika Republike Hrvatske izjavio je da ustraje kod takvog prijedloga.

Vrhovni sud Republike Hrvatske kao sud drugog stupnja je pobijanu presudu ispitao prema čl. 366. st. 1. ZKP (1993.) u onom dijelu u kojem se pobija žalbama, te po službenoj

dužnosti ispitao je i da li postoje povrede odredaba kaznenog postupka iz čl. 354. st. 1. toč. 1., 5., 6., 8.-11. tog Zakona i je li glavna rasprava protivno odredbama ovoga Zakona održana u odsutnosti optuženika, odnosno u odsutnosti branitelja optuženika i je li na štetu optuženika povrijeđen kazneni zakon. Prilikom ispitivanja pobijane presude po službenoj dužnosti, ovaj sud drugog stupnja nije našao da bi bile počinjene ovakove povrede odredaba kaznenog postupka, a niti da bi na štetu optuženika bio povrijeđen kazneni zakon.

Glede osuđujućeg dijela prvostupanjske presude:

Žalba opt. P.Đ. je osnovana.

Naprotiv, žalbe državnog odvjetnika, te optuženika Đ.K., D.Đ., Š.P., J.R., E.R., S.K., Đ.K., Ž.G. i R.M. nisu osnovane.

Na žalbu opt. P.Đ. :

U odnosu na opt. P.Đ. glavna rasprava provedena je u njegovoj nazočnosti. Optuženik se prema prvotnoj optužnici zbog kaznenog djela protiv čovječnosti i međunarodnog prava genocidom iz čl. 119. OKZRH po čl. 306. st. 5. ZKP (1993.) izjasnio da optužnicu razumije i da neće izlagati svoju obranu, te se branio šutnjom. Tijekom glavne rasprave, u prekidu, državni odvjetnik je izmijenio optužnicu i to činjenično i pravno, te je kazneno djelo označio po čl. 120. st. 1. OKZRH, koju je sud dostavio braniteljima optuženika, ali ne i opt. P.Đ., te je glavnu raspravu nastavio, pri čemu ovog optuženika nije po čl. 306. st. 3. i 4. ZKP (1993.) upitao da li je izmijenjenu optužbu razumio, niti ga pozvao da se o njoj izjasni i da izloži svoju obranu.

Ovaj žalitelj, doduše, prvostupanjsku presudu pobija i zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka, ali pri tome ni izričito, pa ni žalbenim navodima na posredan način ne ukazuje određeno na koju od bitnih povreda odredaba kaznenog postupka iz čl. 354. ZKP (1993.), pa tako ne ukazuje niti na neprimjenu, odnosno nepravilnu primjenu odredbi čl. 327., te čl. 306. i 307. ZKP (1993), niti pak na povredu prava obrane u tijeku glavne rasprave, što za posljedicu ima to da sud drugog stupnja, kraj odredbe iz čl. 366. st. 1. toč. 1. ZKP (1993.) nije u mogućnosti razmatrati da li je izloženo nepravilno postupanje prvostupanjskog suda bilo ili moglo biti od utjecaja na zakonito i pravilno donošenje presude u smislu odredbe čl. 354. st. 2. ZKP (1993.). Sud drugog stupnja nije našao da bi u odnosu na ovog optuženika bila počinjena koja druga bitna povreda odredaba postupaka koja se ispituje povodom žalbe po službenoj dužnosti.

Međutim, u pravu je opt. P.Đ. kada prvostupanjsku presudu pobija zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, a zapravo samo zbog pogrešnog utvrđenja odlučnih činjenica, obzirom da u žalbi ne ukazuje na niti jednu odlučnu činjenicu koju da sud prvog stupnja ne bi utvrdio.

Naime, u izreci presude stoji utvrđenje da je opt. P.Đ. zajedno s optuženicima Đ.K., D.Đ., Š.P., J.R. i E.R. ustrojio štab teritorijalne obrane i da je bio član toga štaba, te u cilju raseljavanja, konfiskacije imovine, nečovječnog postupanja prema civilnom stanovništvu,

pljačkanja imovine, zastrašivanja, samovoljnog uništavanja imovine, nanošenja velikih patnji i ozljeda tjelesnog integriteta, te prinuđivanja na prinudni rad postupao protivno u izreci presude navedenim odredbama Ženevske konvencije o zaštiti građanskih osoba u vrijeme rata od 12. kolovoza 1949., zatim da je zajedno s prethodno navedenim optuženicima donosio odluku o protjerivanju 111 stanovnika T. nesrpske nacionalnosti na slobodno područje Republike Hrvatske i sačinjavao prethodno popise ovih osoba, te su oni, uz prijetnju smrću naoružanih osoba, potpisivali izjave kojom svoju imovinu ostavljaju tzv. Republici Srpskoj krajini i dobrovoljno odlaze, da im je ograničeno kretanje u vremenu od 17 do 07 sati i uz izdavanje obveznih propusnica za kretanje, a u cilju zastrašivanja, da je zajedno s optuženicima Đ.K., D.Đ., Š.P. i J.R. svakodnevno dolazio u kuću J.B., te njemu i njegovoj obitelji prijetio da će ih ubiti, dovodeći ga do septičke jame i govoreći da će ih u nju baciti, stavljao nož pod vrat i cijev automata u usta, govoreći da je šteta trošiti metak za njih, da je najbolje da ih pokolju, vodio ih u susjedna sela noću i danju, a ovi bi se morali vraćati pješice, te vršili pretres, pri čemu je opt. J.R. uzeo jedan, a opt. Đ.K. drugi televizor, zatim da je u više navrata noću ulazio u kuće, iz kojih je izvodio mještane, te su ovi odvođeni u Č. gdje su bili batinani i da je vodio B.I. gologa do kuće njegove kćerke M.P., zajedno s nepoznatim vojnikom bivše JNA, a nakon što je ovaj vojnik prethodno naredio ovome da se skine gol, čime da je počinio kazneno djelo iz čl. 120. st. 1. OKZRH.

Po ocjeni suda drugog stupnja, postojanje naprijed navedenih odlučnih činjenica, te drugih činjenica i okolnosti koje pobliže označuju djelo, bar za sada nije potpuno i pouzdano i sigurno utvrđeno, čemu žalitelj opravdano prigovara.

Obzirom da se tijekom postupka koji je prethodio donošenju pobijane presude branio šutnjom, opt. P.Đ. tek sada u žalbi iznosi tvrdnju da je bio mobiliziran od tzv. JNA, a potom od vojske tzv. Republike Srpske krajine, te da nije bio član štaba, već samo kurir, pa nije učestvovao u donošenju odluke o raseljavanju nesrpskog stanovništva, niti o oduzimanju njihove imovine, nego da je samo stanovništvo obavještavao o pozivima štaba i bio u pratnji, ali bez prisile i nanošenja zla, posebno ukazujući na odnos prema oštećenom J.B., prema kojem nije primjenjivao silu, te prema ošt. I.B., kojega nije on skidao, već da je, naprotiv, vojnika koji je to naredio prekorio, pri čemu vojnika nije mogao spriječiti da ovoga sprovodi golog.

U izvedenim dokazima tijekom glavne rasprave ima dovoljno uporišta za uvjerljivost žalbenih navoda i da se u sumnju dovede potrebna razina uvjerljivosti i pouzdanja utvrđenja postojanja odlučnih činjenica u prvostupanjskoj presudi.

Prije svega to su iskazi svjedoka J.B., koji je između ostalog govorio da je opt. P.Đ. doveo nepoznate vojnike kada su mu ovi uzeli auto, ali ne opisuje da bi ovaj optuženi njega i članove njegove obitelji tukao, stavljao mu nož u grlo i cijev automata u usta, štoviše, ne opisuje niti njegova prisutnost tome. U bitnom je ovom iskazu suglasan i iskaz svjedokinje Ž.B.. Svjedok V.K. iskazuje da je opt. P.Đ. viđao na straži pred zgradom teritorijalne obrane, ali iskazuje i da je vidio u više navrata da je ovaj optuženi bilo kada maltretirao J. i Ž.B. Međutim, upravo to dvoje oštećenika nije iskazalo da ih je maltretirao ovaj optuženi. Svjedok S.Z. iskazao je da ga je jednom opt. P.Đ. zaustavio. Svjedok T.L. iskazao je da je kod njega došao opt. P.Đ., a kasnije da su ga odveli u Č. Svjedok M.K. iskazao je da je opt. P.Đ. uvijek na sebi imao uniformu i oružje, no kada se ovaj oštećenik vratio 1997., da mu je ovaj optuženik vratio berač, prikolicu i mehaničarski alat, a da mu je pomagao i oko sređivanja

kuće. Svjedok M.S. iskazao je da mu je ovaj optuženik jednom prilikom dao propusnicu radi obavljanja posla na njivi, te da ga je vidio ispred kuće kada je kod njega vršen pretres, a jednom da ga je vidio da stražari kada se moralo voziti žito. Svjedok Z.C. iskazao je da je ovaj optuženik nekoliko puta dolazio po njega da ga odvede u štab teritorijalne obrane. Svjedok I.I. iskazao je da ga je ovaj optuženik dva puta vodio na ispitivanje u štab teritorijalne obrane. Svjedok V.V. iskazao je izričito da je opt. P.Đ. bio kurir teritorijalne obrane i da ga je opt. Đ.K. više puta slao po njega. Svjedokinja M.L. iskazala je da ju je opt. P.Đ. sprovodio na ispitivanje sa D.Đ., ali da je nisu tukli ni psihički maltretirali. Svjedokinja M.V. iskazala je da je po nju obično dolazio opt. P.Đ. Svjedok I.C. izričito je iskazao da mu je opt. P.Đ. pomagao kad bi ovaj zadobio napad epilepsije. I najzad, svjedokinja M.P. iskazala je da je njenom ocu nepoznati vojnik naredio da se skine i bos i gol da hoda po snijegu, a svjedok S.P. potvrdio je da je taj nepoznati vojnik starcu naredio da se skine gol i bos, stavljajući mu pištolj u usta i maltretirajući ga, dok je opt. P.Đ. tada rekao: "Zašto toliko maltretiraš tog čovjeka".

I sud prvog stupnja prihvatio je utvrđenim navedene okolnosti iz ponašanja opt. P.Đ. prema ošt. I.C. i ošt. M.K., što je razvidno iz razloga iznijetih za odluku o kazni ovome optuženiku.

Iz dijelova sadržaja navedenih svjedoka koji se odnose na inkriminacije stavljen na teret opt. P.Đ., razvidno je u dovoljnoj mjeri njegovo ponašanje u kojem se očitava moguća zadaća dostavljača i stražara, koji nije neposredno primjenjivao silu i prijetnje, iako je bio naoružan i u uniformi teritorijalne obrane, pa ti dokazi, za sada, dopuštaju moguću ocjenu da je žalbeni prigovor o tome da je opt. P.Đ. bio mobiliziran u štab teritorijalne obrane i vršio dužnost kurira istinit. Takva mogućnost potkrijepljena je još posebno i slučajevima u kojima su oštećenici ukazivali da im je ovaj optuženik pomagao u prilikama i to I.C. kada je imao napade epilepsije, pokušao pomoći ocu M.P. da ga se ne sprovodi golog i bosog po snijegu, odnosno nakon reintegracije područja sela T. učestvovao u popravljavanju štete, vraćajući poljoprivredne strojeve i alate ošt. M.K. i pomažući mu oko sređivanja kuće. U takvim utvrđenim ponašanjima uočljiv je otklon od ponašanja preostalih optuženika iz osuđujućeg dijela pobijane presude u istim općim okolnostima u inkriminirano vrijeme na navedenom području, odnosno u pojedinačnim slučajevima i odnosima prema oštećenima. Takvo ponašanje opt. P.Đ. dovodi u sumnju utvrđenje prvostupanskog suda da je ovaj optuženik bio član štaba teritorijalne obrane i učestvovao u donošenju odluke o protjerivanju, sačinjenju popisa osoba za protjerivanje i uopće u planovima za ostvarenje utvrđenog cilja raseljavanja, konfiskacije i drugih u izreci presude navedenih oblika nečovječnog postupanja protiv civilnog stanovništva.

Doduše, većina saslušanih svjedoka iskazalo je da je i opt. P.Đ. bio u štabu teritorijalne obrane, a to su svjedoci J.B., Ž.B., I.Š., M.B., M.K., K.M., M.G., I.B., A.N., S.S., Z.G., S.L., M.P. i S.P., koji su se o činjenici pripadnosti opt. P.Đ. izražavali različito, npr. bio je u štabu, pripadao je u štab, bio je prisutan s ostalima u štabu, pripadao je toj vlasti, uvijek je bio s oružjem i u uniformi i slično. Međutim, niti jedan od ovih svjedoka nije iskazao da ima baš neposrednih saznanja o pojedinim odlučnim činjenicama, kao što su članstvo opt. P.Đ. u štabu teritorijalne obrane, njegovo učestvovanje u donošenju odluke o protjerivanju i učestvovanje u pravljenju popisa osoba za protjerivanje, odnosno za oduzimanje imovine, ograničenju kretanja i izdavanju propusnica za kretanje.

Odlučne činjenice koje tvore obilježja kaznenog djela i o kojima ovisi primjena koje odredbi kaznenog zakona, presudom moraju biti utvrđene s punom sigurnošću i potpuno pouzdano, a ako se pojavi dvojba glede postojanja takvih činjenica, sud ih je obavezan presudom riješiti na način koji je povoljniji za optuženika. Kratko iznijeti sadržaj dijela dokaza na kojima se temelji pobijana presuda u odnosu na opt. P.Đ. za sada ukazuje na dvojbu glede postojanja odlučnih činjenica kako ih je u pobijanoj presudi utvrdio sud prvog stupnja i to je za optuženika nepovoljno. Zbog toga je činjenično stanje pogrešno utvrđeno i potrebno je narediti novu glavnu raspravu pred prvostupanskim sudom, te zato ukinuti pobijanu presudu u osuđujućem dijelu u odnosu na opt. P.Đ.

Uslijed navedenih razloga postali su bespredmetni preostali žalbeni osnovi iz njegove žalbe.

Slijedom navedenih razloga odlučeno je kao u izreci drugostupanske presude pod točkom I. (čl. 375. st. 1. ZKP – 1993.).

U ponovljenom suđenju sud prvog stupnja će kazneni postupak provesti prema odredbama ZKP (1997.) sukladno odredbi čl. 191. st. 3. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku ("Narodne novine" broj 58/2002), pri čemu će za osnovu uzeti samo onaj dio prijašnje optužbe koji se odnosi na opt. P.Đ. i vodeći računa da pravilno primijeni sve odredbe kaznenog postupka koje u predmetnoj stvari budu došle u obzir, izvede sve raspoložive i potrebne dokaze, te pravilno i potpuno utvrdi činjenično stanje i u odnosu na ovog optuženika donese pravilnu i na zakonu osnovanu presudu.

Na žalbe optuženih Đ.K., D.Đ., Š.P., J.R., E.R., S.K., Đ.K., Ž.G. i R.M. zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka, povrede krivičnog zakona te zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja:

Kazneni postupak protiv gore navedenih optuženika proveden je temeljem rješenja prvostupanskog suda od 16. listopada 2000. broj Kv-98/00-190, a sukladno čl. 290. st. 3. ZKP/93 u odsutnosti i to povodom prvotne optužnice zbog kaznenog djela protiv čovječnosti i međunarodnog prava – genocidom iz čl. 119. OKZRH, koja je tijekom glavne rasprave, u njenom prekidu, pismeno izmijenjena činjenično i pravno, te je djelo označeno po čl. 120. st. 1. OKZRH, o čemu je dostavom izmijenjene optužnice sud obavijestio branitelje ovih optuženika 23., odnosno 24. travnja 2001., te nastavio glavnu raspravu 08. svibnja 2001. godine.

Sud drugog stupnja našao je da je optužnica tijekom glavne rasprave izmijenjena uslijed izmjene činjeničnog stanja na osnovi do tada izvedenih dokaza, te da se ova izmjena kreće u granicama genusno istog kaznenog djela protiv čovječnosti i međunarodnog prava iz glave XV. OKZRH, te je uslijed toga takva izmjena bila dopuštena, sukladno odredbi čl. 327. st. 1. ZKP (1993.).

Optuženici Đ.K., D.Đ., Š.P., J.R., E.R. i S.K. prvostupansku presudu pobijaju zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka iz čl. 367. st. 1. toč. 11. i stav. 2. ZKP (1997.), ali,

obzirom da je kazneni postupak provođen prema odredbama ZKP (1993.) to znači zbog povreda iz čl. 354. st. 1. toč. 8. i 11., te st. 2. ZKP (1993.).

Optuženici Đ.K., Ž.G. i R.M. također pobijaju prvostupanjsku presudu zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka, ali u navodima žalbe ne ukazuju na to koju bi to bitnu povredu odredaba kaznenog postupka sud prvog stupnja ostvario.

Suprotno žaliteljima, sud drugog stupnja ne nalazi da bi tijekom kaznenog postupka ili pri donošenju presude bila počinjena bilo koja od povreda odredaba kaznenog postupka na koje ukazuju žalitelji, a niti koja od povreda odredaba kaznenog postupka koje se ispituju po službenoj dužnosti.

Iako je državni odvjetnik optužnicu izmijenio tijekom glavne rasprave i to pred kraj dokaznog postupka, optužnica je i činjenično i pravno ostala u okvirima genusa istog kaznenog djela iz glave XV. OKZRH, tako da je predmetni postupak neprekidno vođen zbog kaznenog djela protiv čovječnosti i međunarodnog prava, a izvedeni dokazi povodom optužnice za kazneno djelo genocida bili su osnova za izmjenu optužnice u činjeničnom i pravnom opisu i u pravnoj oznaci na kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, pa je u datoj procesnoj situaciji optužnica izmijenjena sukladno čl. 327. st. 1. ZKP (1993.).

Kazneni postupak prema ovim optuženicima provođen je u odsutnosti sukladno čl. 290. st. 3. ZKP (1993.) i po logici stvari nije mogla doći u obzir primjena odredbe čl. 306. st. 3.-5. i čl. 307. ZKP (1993.), pa su prava obrane u takvoj procesnoj situaciji ostvarivana samo aktivnostima branitelja optuženika.

Sud prvog stupnja je pismeno izmijenjenu optužnicu dostavio za vrijeme prekida glavne rasprave braniteljima i to odvjetniku V.O. 23. travnja 2001., a odvjetniku J.G. 24. travnja 2001., i glavnu raspravu nastavio tek 08. svibnja 2001., nastavljajući dokazni postupak. Vremenski razmak od 18, odnosno 19 dana i po ocjeni ovog drugostupanjskog suda bio je, i bez obzira na složenost postupka, opsežnost dokazne građe te sadržaj izmjene činjeničnog opisa optužnice i njene pravne oznake dovoljan za pripremanje obrane od strane branitelja optuženika te nastavljanjem postupka na opisani način, sud prvog stupnja nije povrijedio odredbu čl. 327. st. 2. ZKP (1993.).

Zbog toga nisu u pravu žalitelji kada u žalbi po branitelju J.G. smatraju da im je povrijeđeno pravo obrane, na što da su ukazivali već tijekom glavne rasprave na ročištu 08. svibnja 2001. i u priloženom podnesku, predlažući da se ponovno pozove i saslušaju oštećenike u svojstvu svjedoka glede inkriminacija izmijenjene optužnice. Takav prigovor po svojoj naravi zapravo je prigovor na utvrđenje činjeničnog stanja.

Zbog iznijetog razloga sud drugog stupnja smatra da na opisani način nije povrijeđeno pravo obrane, da sud prvog stupnja nije pogrešno primijenio, odnosno da nije primijenio odredbu čl. 327. st. 2. ZKP (1993.), te da zato i nije ostvarena bitna povreda odredaba kaznenog postupka iz čl. 354. st. 2. ZKP (1993.).

Dokazi koji su tijekom glavne rasprave izvođeni povodom prvotne optužnice zbog kaznenog djela genocida iz čl. 119. OKZRH, a kojima žalitelji ne prigovaraju da bi bili

nevaljani i nezakoniti dokazi u smislu čl. 78. ZKP (1993.) nisu postali nevaljani i nezakoniti dokazi samo zbog toga što je tijekom glavne rasprave optužnica izmijenjena suglasno odredbama čl. 327. ZKP (1993.).

Zbog navedenih razloga sud drugog stupnja ne nalazi da bi korištenjem tih dokaza za temelj pobijane presude bila ostvarena bitna povreda odredaba kaznenog postupka iz čl. 354. st. 1. toč. 8. ZKP (1993.), kako to smatraju žalitelji.

Najzad, nisu u pravu žalitelji ni kada prvostupanjsku presudu pobijaju zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka iz čl. 354. st. 1. toč. 11. ZKP (1993.), koju nalaze u tobožnjem proturječju izreke i razloga presude, preciznije iznijeto iz žalbe, u proturječju između izreke presude i provedenog dokaznog postupka. Naime, niti sud drugog stupnja nalazi da bi takvo proturječje uopće postojalo, a niti je u odredbama kaznenog postupka takovo proturječje statuirano kao povreda odredaba kaznenog postupka, pa bi se tu radilo zapravo o žalbi zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, ili pak zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka iz čl. 354. st. 2. ZKP (1993.) u vezi čl. 337. st. 1. ZKP (1993.), no o takvoj, potonjoj povredi u pobijanoj presudi nema ni govora.

Optuženici Đ.K., D.Đ., Š.P., J.R., E.R. i S.K. prvostupanjsku presudu pobijaju i zbog povrede kaznenog zakona po čl. 368. toč. 4. (1997.) i opet ispuštajući iz vida da je kazneni postupak proveden prema odredbama ZKP (1993.), dakle pobijaju je zapravo zbog povrede kaznenog zakona iz čl. 355. toč. 4. ZKP (1993.), koju nalaze u tome da je glavna rasprava provedena zbog kaznenog djela genocida iz čl. 119. OKZRH i da su zbog toga utvrđivane one činjenice koje tvore obilježje tog kaznenog djela, a zbog toga što je pobijanom presudom djelo označeno kao kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZRH, da je došlo do primjene zakona koji se ne može primijeniti.

Suprotno ovim žaliteljima, sud drugog stupnja nalazi da je na činjenično stanje, u kojemu su pravilno i potpuno utvrđene sve odlučne činjenice koje tvore obilježje kaznenog djela iz čl. 120. st. 1. OKZRH, kazneni zakon u potpunosti pravilno primijenjen.

Optuženici Đ.K., Ž.G. i R.M. prvostupanjsku presudu pobijaju zbog povrede kaznenog zakona, smatrajući da se u njihovim utvrđenim radnjama ostvaruju obilježja kaznenog djela protiv Republike Hrvatske oružanom pobunom iz čl. 235. KZRH, a ovo djelo prema Zakonu o općem oprost potpada pod oprost, dakle da bi bila ostvarena povreda kaznenog zakona iz čl. 355. toč. 3. ZKP (1993.).

Žalbe navedenih optuženika ni po ovom žalbenom osnovu nisu opravdane.

Naime, pravnu oznaku određenog djela opredjeljuju one činjenice koje na objektivnoj i subjektivnoj strani djela tvore obilježja kaznenog djela, odnosno one o kojima ovisi primjena neke od odredbi kaznenog zakona, pa zato i jesu odlučne činjenice, a predložak za ispitivanje pravilnosti primjene kaznenog zakona predstavlja onaj činjenični opis koji je naveden u izreci pobijane presude, koji treba odražavati utvrđenje postojanja takvih odlučnih činjenica.

Za ocjenu opravdanosti žalbenog osnova kojim se prvostupanjska odluka pobija zbog povrede kaznenog zakona zato nisu od značaja navodi i razlozi navedeni uz druge eventualne žalbene osnove, niti ukazivanja na postojanje kakvih drugih dokazno važnih i drugih činjenica

i okolnosti, koji su usmjereni na pitanja pravilnosti postupka, činjeničnog stanja, kazne, sigurnosne mjere i slično.

Naznake činjenica koje tvore obilježja kaznenog djela i o kojima ovisi primjena neke od odredaba kaznenog zakona, kako su određeno iznijete u izreci pobijane presude, tvore obilježja kaznenog djela protiv čovječnosti i međunarodnog prava – ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZRH, a ne kaznenog djela protiv Republike Hrvatske – oružane pobune iz čl. 235. KZRH. To proizlazi prije svega iz navoda da su optuženici nakon okupacije ustrojili štab teritorijalne obrane kao organ mjesne vlasti, donijeli odluku o protjerivanju stanovnika T. na slobodno područje Republike Hrvatske, sačinili popis osoba, uz prijetnju smrću naoružanih osoba prisilili na potpisivanje izjava o ostavljanju imovine tzv. Republici Srpskoj krajini i dobrovoljno odlaženje na slobodno područje Republike Hrvatske, zatim ograničili kretanje stanovnika u određenom vremenu i uz izdavanje obveznih propusnica, te u cilju zastrašivanja osobno počinili još i u izreci konkretno i pobliže navedene radnje prema pojedinim navedenim oštećenima, a sve ovo, što je bitno za pravno označivanje, činili u cilju raseljavanja, konfiskacije imovine, nečovječnog postupanja prema civilnom stanovništvu, pljačkanja imovine, zastrašivanja, samovoljnog uništavanja imovine, nanošenja velikih patnji i ozljeda tjelesnog integriteta i prinuđivanja na prinudni rad, čime da su postupali protivno čl. 3., 32., 33., 51. st. 2. i čl. 53. Ženevske konvencije o zaštiti građanskih osoba u vrijeme rata od 12. kolovoza 1949. Iz takvog opisa jasno je da je na objektivnoj i subjektivnoj strani aktivnost optuženika bila usmjerena prema kršenju zabrana postupaka predviđenih Ženevskom konvencijom o zaštiti građanskih osoba u vrijeme rata od 12. kolovoza 1949., konkretno ovdje za vrijeme oružanog sukoba, odnosno okupacije i to prema civilnom stanovništvu kao objektu zaštite, a ne da bi djelo u objektivnom i subjektivnom smislu bilo usmjereno prema Republici Hrvatskoj kao državi, njenom ustavnom poretku, neovisnosti, suverenitetu, teritorijalnom integritetu, njezinoj unutarnjoj i vanjskoj sigurnosti, riječju, nije bilo usmjereno prema ustavnom ustrojstvu ili sigurnosti Republike Hrvatske, ni protiv sustava njene vlasti.

Zbog toga što su opisanim radnjama u izreci pobijane presude obuhvaćena sva potrebna obilježja kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZRH, a ne obilježja kaznenog djela oružane pobune iz čl. 235. KZRH, kako to sugeriraju potonje navedeni žalitelji, to nije opravdan niti žalbeni prijedlog da se kazneno djelo preinači u pravnoj oznaci djela na oružanu pobunu i slijedom toga po čl. 339. toč. 6. ZKP (1993.) optužba odbije, s pozivom na Zakon o općem oprost. Naime, odredbom čl. 3. Zakona o općem oprost, od oprosta su izuzeti počinitelji kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. OKZRH.

Zbog navedenih razloga žalba optuženika zbog povrede kaznenog zakona nije osnovana.

Žalbenim navodima nije dovedeno u sumnju ni činjenično stanje kako je utvrđeno u pobijanoj presudi.

Optuženici Đ.K., D.Đ., Š.P., J.R., E.R. i S.K. činjenično stanje pobijaju smatrajući ga pogrešno utvrđenim u osnovi zbog toga što je dokazni postupak do pred sam kraj glavne rasprave vođen zbog kaznenog djela genocida iz čl. 119. OKZRH, te da je neosnovano odbijen prijedlog njihovog branitelja da se nakon izmijenjene optužnice u postupku, sada za

kazneno djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz čl. 120. st. 1. OKZRH, ponovno saslušaju oštećenici u svojstvu svjedoka.

Drugostupanjski sud u cijelosti prihvaća kao valjane razloge odbijanja takvog prijedloga. Naime, izmjena u činjeničnom opisu optužnice, i bez obzira na naznake novih i drugačije opisanih odlučnih činjenica, nije uslijedila kao rezultat nekih novih dokaza i podataka koji već od prije nisu postojali u spisu predmeta, već naprotiv, izmjena optužnice je posljedica upravo rezultata izvedenih dokaza tijekom glavne rasprave, u čijem izvođenju su branitelji, sudeći po sadržaju zapisnika s glavne rasprave, i te kako aktivno učestvovali postavljanjem pitanja svjedocima i zahtjevima za razjašnjenja spornih pitanja te eventualnih odstupanja od iskaza datih tijekom istrage. I prikupljeni dokazi u vidu isprava, a također i iskazi svjedoka, odnose se u cijelosti na iste događaje u kojima su učestvovali optuženici, na iste njihove radnje, isto mjesto i isto vrijeme. Upravo iz sadržaja izvedenih dokaza proizlaze i one pojedinačno opisane radnje za pojedine optuženike, kako su one opisane u izmijenjenoj optužnici.

Navedeni optuženici, odnosno njihov branitelj, samo su općenito zahtijevali ponovno saslušanje oštećenika kao svjedoka, ne navodeći ni tijekom glavne rasprave, a to ne navode ni u žalbi, u vezi kojih to činjenica i okolnosti bi iste te svjedoke trebalo iznova saslušavati, a o čemu oni već nisu bili iscrpno i u kontradiktornom postupku već ispitani.

Zbog navedenih razloga odbijanjem takvog prijedloga branitelja sud prvog stupnja, ne samo što nije ostvario bitnu povredu odredaba kaznenog postupka, ni povredu prava obrane, nego zbog toga nije doveo u sumnju ni pravilnost utvrđenog činjeničnog stanja.

Sud drugog stupnja u cijelosti prihvaća razloge o postojanju svake od odlučnih činjenica koje su u pobijanoj presudi date od strane suda prvog stupnja. Ti razlozi su odraz savjesne ocjene svakog pojedinog dokaza za sebe i u svezi s ostalim dokazima, odražavaju rezultate iznimno opsežnog dokaznog postupka u kojem je ispitano preko 50 svjedoka, od kojih je pretežni dio saslušan tijekom glavne rasprave, a tek manji dio iskaza datih tijekom istrage pročitani su na raspravi i to uz suglasnost stranaka, bez da je bilo primjedbi na pojedine iskaze. Sadržaj svakog pojedinog dokaza je u bitnome iznijet i u obrazloženju pobijane presude, za svaki od dokaza pojedinačno je dana ocjena i sud je dao razloge što i zbog čega na osnovi pojedinog dokaza zaključuje, a tek potom dao je razloge za koje je odlučne činjenice zaključio da postoje, a koje da ne postoje. Da je sud prvog stupnja postupao savjesno i kritički prema tvrdnjama optužbe, jasno je i razvidno još i zbog toga što je iz optužnice ispustio pojedine dijelove inkriminacija u odnosu na pojedine optuženike, smatrajući da nisu dokazane, a u odnosu na dio optuženika donijeta je i oslobađajuća presuda.

Kada se u žalbi optuženih Đ.K. i drugih optuženika koje brani odvjetnik J.G. navode primjeri koji tobože dovode u sumnju pravilnost utvrđenog činjeničnog stanja, tada je to neuvjerljivo i neosnovano, zato jer se u takvim primjerima izvlače opisi pojedinih radnji, ali izvan konteksta ukupnog raspravljanog djelovanja pojedinog optuženika i djelovanja drugih suoptuženika vezano na takvu radnju.

Naime, ako se glede opt. E.R. postavlja pitanje umišljaja na djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva i pri tome ukazuje samo na jednu od utvrđenih radnji iz objektivnog učina djela, tj. da je ona bila prisutna pretresu kuće ošt. J.B., dok su nepoznati vojnici ovome

uzeli i odnijeli iz kuće televizor i akumulator, onda bi se doista moglo činiti upitnim utvrđenje njenog umišljaja. Međutim, žalitelj tu zaobilazi iskaze velikog niza svjedoka koji su potvrdili optužbu i njenu tvrdnju da je ova optuženica bila članica štaba teritorijalne obrane i učestvovala u donošenju odluke o protjerivanju stanovništva iz T., te učestvovala u sačinjenju popisa za protjerivanje, što je sud prvog stupnja glede ove optuženice još i zasebno obrazložio i to je za drugostupanjski sud uvjerljivo pouzdano i prihvatljivo utvrđenje.

Žalitelji zatim smatraju da neke od utvrđenih radnji ne tvore obilježja kaznenog djela iz čl. 120. st. 1. OKZRH, kao što su npr. sprovođenje obitelji B. u susjedno selo, otkuda bi se ovi morali vraćali pješke, ili pak na primjer oštećivanje vozila R.K., odnosno da kod opisa pljačkanja vikendice ošt. Đ.K. nisu navedeni opisi stvari i koja je njihova vrijednost. Međutim, i tu žalitelji zaobilaze preostali dio utvrđenja upravo odlučnih činjenica, kao što su one navedene u početnom dijelu činjeničnog opisa izreke pobijane presude o ustrojavanju štaba teritorijalne obrane, o članstvu u štabu, o donošenju odluke o protjerivanju stanovnika nesrpske nacionalnosti, o sačinjenju popisa osoba za protjerivanje, o prisiljavanju na davanje izjave o ostavljanju imovine tzv. Republici Srpskoj krajini i dobrovoljnom odlasku, te o ograničavanju slobode kretanja, koje činjenice predstavljaju obilježja predmetnog kaznenog djela već same za sebe i njihovo postojanje je u dovoljnoj mjeri pouzdano utvrđeno temeljem iskaza gotovo svih saslušanih svjedoka, a također i na temelju prikupljenih isprava o postojanju jednog dijela tih činjenica, što je sve u opisanom objektivnom učinku djela i u objektivnoj sferi, u tolikoj mjeri određeno po sadržaju i značenju da opravdava također i utvrđenje postojanja onog opisanog cilja zbog kojeg su navedene radnje poduzete, a to je nedopušteni cilj i protivan u izreci presude navedenim zabranama Ženevske konvencije o zaštiti građanskih osoba u vrijeme rata, zato jer su te radnje poduzete radi raseljavanja, konfiskacije imovine, nečovječnog postupanja prema civilnom stanovništvu, zastrašivanja, uništavanja imovine, nanošenja velikih patnji ili ozljeda tjelesnog integriteta te prinuđivanja na prinudni rad. Takav cilj spada u subjektivnu sferu kaznenog djela i predstavlja njegovo obilježje. Zbog toga i nije od presudnog značenja da li pojedino opisana radnja kojeg od optuženika sama za sebe, promatrana izvan konteksta ovih odlučnih činjenica, tvori obilježje kaznenog djela iz čl. 120. st. 1. OKZRH, te da li je takva pojedina radnja u činjeničnom opisu do kraja potpuno određena, obzirom da se tu može raditi i o činjenicama koje samo поближе označuju djelo, odnosno koje upućuje na kriminalnu količinu. Prvotno spomenute odlučne činjenice o objektivnom učinku djela i cilju s kojim je djelatnost poduzeta bile bi i same za sebe dostatne za ispunjenje obilježja kaznenog djela iz čl. 120. st. 1. OKZRH, čak i bez navoda o nekoj od onih činjenica i okolnosti koje djelo поближе označuju ili koje ukazuju na kriminalnu količinu, a čije utvrđenje se žalbom kritizira. Zbog toga činjenično stanje nije dovedeno u ozbiljnu sumnju samo time što se dovodi u sumnju pravilnost utvrđenja neke od takvih sporednih činjenica.

Zbog prethodno navedenih razloga u pobijanoj presudi činjenično stanje nije pogrešno utvrđeno niti zbog toga što je sud prvog stupnja u odnosu na optuženike Đ.K., D.Đ., Š.P. i J.R. uzeo da su i ovi optuženici oštećeniku J.B. stavljali nož pod vrat i cijev automata u usta, iako je sam oštećenik u svom iskazu konačno razjasnio da su ovi optuženici te zgrade samo bili prisutni, a opisane radnje da su poduzimali nepoznati vojnici.

Sud drugog stupnja prihvata razloge pobijane presude o tome da su optuženici bili i to opt. Đ.K. komandant, optuženici D.Đ., Š.P., J.R. i E.R. članovi štaba teritorijalne obrane, a optuženici S.K., Đ.K. i Ž.G., te R.M. pripadnici milicije tzv. Republike Srpske krajine, kao i

da su prvotno navedeni optuženici donijeli odluku o protjerivanju 111 stanovnika T., sačinili popis osoba za protjerivanje, kako je to obrazloženo na str. 42. odlomak 7. i 8. i str. 43. odlomak 1. do 3. presude.

O takvom položaju i radnjama optuženika iskazao je pretežiti dio od pedesetak saslušanih svjedoka i to u dovoljnoj mjeri određeno, naravno obzirom na moguća njihova saznanja, a uz to su djelomično ta utvrđenja potkrijepljena i ispravama. Iskazi saslušanih svjedoka u bitnome nisu međusobno proturječni, a niti su proturječni sadržaju prikupljenih isprava. Protudokaza tijekom postupka nije bilo, niti ih žalitelji sada iznose u žalbi.

Zbog toga nije prihvatljiv žalbeni prigovor da su svjedoci pred sudom iznosili samo svoja mišljenja, a ne i saznanja o postojanju plana za protjerivanje, te o pripadnosti štabu teritorijalne obrane odnosno milicije. Najzad, žalitelji i sami zapadaju u proturječje takvim navodima u kojima najprije iznose ocjenu da zbog toga što svjedoci nemaju neposredna saznanja o pripadnosti ovih optuženika štabu odnosno miliciji, utvrđenje pripadnosti optuženika tim organima nije pouzdano, a potom iznose tvrdnju da su štabovi teritorijalne obrane po propisima Republike Hrvatske od 26.06.1991. prestali postojati, a njihovi pripadnici da su prevedeni u Zbor narodne garde, te da su zbog toga ovi optuženici djelovali pod izravnog komandom JNA. Proturječje se sastoji u tome što se najprije nastoji osporiti da bi optuženici pripadali teritorijalnoj obrani kao vlasti, a potom se tvrdi da su tako pripadali funkciji pod komandom JNA.

Također ni žalba opt. Đ.K., Ž.G. i R.M. ne sadrži razloge kojima bi se dovelo u sumnju utvrđeno činjenično stanje u odnosu na ove optuženike.

Naime, ni općenito uzevši nema uporišta u žalbenim ocjenama da su iskazi svjedoka tendenciozni, a posebno ako se uzme u obzir vrlo okolnosne iskaze pretežitog dijela od pedesetak saslušanih svjedoka, koji su tijekom glavne rasprave i to najveći dio njih bili izloženi brojnim pitanjima državnog odvjetnika i branitelja, te njihovim zahtjevima za razjašnjavanje detalja i objašnjenja eventualnih odstupanja od iskaza datih u istrazi, pri čemu su u bitnom ostali dosljedni i određeni u opisima događaja, te su dali do znanja i omogućili ocjenu da o nekim činjenicama nemaju neposrednih saznanja ili da imaju saznanja po čuvenju, odnosno u čemu nisu sigurni u svom znanju. Takvi iskazi doista nisu tendenciozni. U razlozima pobijane presude za svakog od ovih optuženika sud prvog stupnja je izložio iz kojih dokaza i zbog čega zaključuje o postojanju inkriminiranih činjenica. Takve određene i iscrpne razloge pobijane presude žalitelji svojim općenitim i neodređenim navodima nisu osporili.

Na žalbe državnog odvjetnika i optuženih Đ.K., D.Đ., Š.P., J.R., E.R., S.K., Đ.K., Ž.G. i R.M. zbog odluke o kazni i zbog odluke o troškovima postupka:

Državni odvjetnik pobija prvostupanjsku presudu zbog odluke o kazni, predlažući izricanje kazni zatvora u duljem trajanju, osobito onim optuženicima kojima je izrečena kazna zatvora u trajanju posebnih minimuma kazne za to djelo, a ovo zbog kriminalne količine koja da se očitovala kroz brojnost radnji i trajanje radnji, kroz gubitak svih ljudskih prava i sve imovine, pa čak i one koju su oštećenici ponijeli na put prilikom protjerivanja, te kroz stupanj i vrstu psihičkih patnji koje su oštećenici trpjeli.

Optuženici Đ.K., D.Đ., Š.P., J.R., E.R. i S.K. prvostupanjsku presudu pobijaju zbog odluke o kazni, predlažući izricanje kazne uz primjenu odredaba kaznenog zakona o ublažavanju kazne, jer da je sud utvrdio postojanje jedino olakotne okolnosti i to neosuđivanosti, ali da su zapravo utvrđene i daljnje olakotne okolnosti koje je sud prvog stupnja propustio uzeti u obzir, a to su okolnosti da nitko od oštećenika nije ubijen, da nitko nije zadobio teške tjelesne ozljede, da nije bilo miniranja i paljenja kuća, što je u ratu inače redovita pojava, kao i da oduzeta imovina nije velike vrijednosti.

Optuženici Đ.K., Ž.G. i R.M. u žalbi zbog odluke o kazni taj žalbeni osnov uopće ne obrazlažu.

Suprotno stajalištima i prijedlozima svih ovih žalitelja, sud drugog stupnja u cijelosti prihvaća razloge koje je u pobijanoj presudi za svakog od optuženika iznio glede utvrđenja onih okolnosti koje po čl. 37. OKZRH utječu na odmjeru kazne, glede njihovog vrednovanja i razloge zbog kojih taj sud smatra da će svrha kažnjavanja u smislu čl. 31. OKZRH biti polučena izrečenim kaznama, također smatrajući da su ove kazne adekvatne težini djela i stupnju krivnje svakog od optuženika.

U žalbi državnog odvjetnika u biti se ukazuje na one činjenice koje zapravo tvore obilježja kaznenog djela zbog kojeg su optuženici proglašeni krivima, a u kojima sud drugog stupnja preko konkretiziranih obilježja djela ne nalazi još i neku iznimnu kriminalnu količinu koja bi imala biti otegotnom. Naime, već obilježja tog kaznenog djela sadrže ona nečovječna postupanja prema civilnom stanovništvu koja su osobito teška. Bez takve osobitosti u nečovječnom postupanju ne bi se ni ostvarili elementi bića ovog kaznenog djela.

Nije osnovan niti prijedlog optuženika Đ.K., D.Đ., Š.P., J.R., E.R. i S.K. za primjenom odredaba o ublažavanju kazne. Naime, okolnost da su optuženici neosuđivani sama za sebe nije osobito olakotna okolnost, a osobito olakotne okolnosti ne predstavljaju ni ostale, u žalbi navedene okolnosti, tj. da nitko od oštećenika nije smrtno stradao, ni zadobio tešku tjelesnu ozljedu, da nije bilo paljenja ni miniranja kuća. Odredba čl. 38. OKZRH predviđa da se kazna može ublažiti samo ako zakon predviđa takvu mogućnost, time da odredba čl. 120. OKZRH takvu mogućnost ne propisuje, ili pak ako postoje osobito olakotne okolnosti, koje međutim ni po ocjeni suda drugog stupnja nisu utvrđene, niti su one okolnosti navedene u žalbi takve osobito olakotne okolnosti. Zbog toga nema u predmetnoj stvari zakonskih uvjeta za ublažavanje kazne. Posebno, glede žalbene tvrdnje o tome da oduzeta imovina nije velike vrijednosti, sud drugog stupnja ocjenjuje ovaj navod potpuno proizvoljnim, ničim argumentiranim i nelogičnim.

Nije osnovana ni žalba optuženog Đ.K., Ž.G. i R.M. zbog odluke o kazni i to zbog onih razloga koji su navedeni u pobijanoj presudi i kojima sud drugog stupnja nema što za dodati, osobito jer žalba niti ne sadrži navode o kojima bi se moglo dati određene ocjene.

Žalbu optuženog Đ.K., D.Đ., Š.P., J.R., E.R. i S.K. zbog odluke o troškovima postupka sud drugog stupnja nalazi neosnovanom zato jer sud prvog stupnja odlukom kojom je ove optuženike oslobodio obveze da nadoknade troškove kaznenog postupka nije povrijedio odredbe čl. 90. st. 4. i 1. te čl. 87. st. 2. ZKP (1993.), pa ta odluka nije nepravilna, a jedino zbog takvog razloga, zbog nepravilnosti, po čl. 350. st. 2. ZKP (1993.) odluka o

troškovima može se žalbom pobijati. O pitanju osnovanosti samog troškovnika branitelja ovih optuženika, te pitanju na čiji teret pada nagrada i naknada troškova branitelju, odlučit će po čl. 92. ZKP (1993.) sud prvog stupnja posebnim rješenjem.

Glede oslobađajućeg dijela prvostupanjske presude:

Državni odvjetnik prvostupanjsku presudu u oslobađajućem dijelu pobija u odnosu na svu trojicu optuženika i to T.P., M.K. i N.M., smatrajući da je činjenično stanje pogrešno utvrđeno, jer da su izvedeni dokazi pružali uporište za zaključak o njihovoj kaznenoj odgovornosti.

Suprotno stajalištu žalitelja, sud drugog stupnja smatra da je sud prvog stupnja pravilno i sukladno zakonu ove optuženike po čl. 340. toč. 3. ZKP (1993.) oslobodio od optužbe, jer nije dokazano da bi oni počinili djela koja su im stavljena optužnicom na teret i to upravo iz onih razloga koji su navedeni za svakog od njih ponaosob određeno i na temelju pomne ocjene svakog pojedinog dokaza i svih dokaza u njihovoj ukupnosti, a u vezi radnji koje su imputirane tim optuženicima. Takve razloge žalitelj svojim navodima nije osporio.

Naime, postojanje činjenica koje tvore obilježja kaznenog djela, zato jer takve činjenice optuženiku ne idu u korist, mora biti s potpunom sigurnošću utvrđeno, pa se za slučaj ako nastane makar i dvojba glede njihovog postojanja, dvojba ima riješiti na način koji je za optuženika povoljniji, znači da sud treba uzeti da takve dvojbene činjenice ne postoje. U kaznenom pravu usvojeno je načelo prosuđivanja "in dubio pro reo" u korist optuženika.

Prema čl. 337. ZKP (1993.) presuda se smije temeljiti samo na onim činjenicama i dokazima koji su iznijeti na glavnoj raspravi. Doista je kraj konačno razjašnjenih prikaza događaja po oštećenima A.K. i T.L., pa i svjedokinji J.S., kako su i svjedoci događaje prikazali i svoje iskaze razjasnili na glavnoj raspravi u kontradiktornom ispitivanju, opravdana je ocjena da opt. T.P. nije ona osoba koja je počinila u izreci pobijane presude opisane radnje spram ovih oštećenika. Neuvjerljiva je tvrdnja žalitelja da su iskazi ovih svjedoka dati tijekom istrage istiniti, a prikazi i razjašnjenja događaja na glavnoj raspravi da nisu istiniti i to samo zbog okolnosti da je od događaja do glavne rasprave proteklo više vremena nego do davanja istražnog iskaza.

Glede opt. M.K., također je oštećenica M.M. bila izričita u iskazu da ovaj optuženik nije iz njene kuće odnosio tehničku robu, odnosno ni oštećeni I.Š., a ni njegovi ukućani, nisu iskazivali da bi ovaj optuženik zalazio u njihovu kuću. Zbog toga je sud prvog stupnja pravilno odlučio osloboditi ga od optužbe za inkriminacije glede ovih oštećenika, uzimajući pri tome da iskaz jedinog preostalog svjedoka o tome i to Z.G., koji se razlikuje od iskaza oštećenika, nije ni dovoljno određen, niti sadrži opis primjene sile, pa nije ni dostatan kao pouzdani temelj za osuđujuću presudu. Također je sud prvog stupnja pravilno ocijenio da ni inače utvrđena prisutnost ovog optuženika u svom automobilu u blizini mjesta i u vrijeme kada su autobusom prolazili protjerivani stanovnici T., nije pouzdan temelj za osuđujuću presudu.

Takvi razlozi pobijane presude nisu osporeni žalbenom tvrdnjom da se u okolnostima okupacije, kada je optuženik bio naoružan, a oštećenica M.M. stara, time da joj je muž već ranije bio odveden u logor, sila podrazumijevala sama po sebi.

Najzad, i glede opt. N.M. sud prvog stupnja je pravilno uzeo da nema dovoljno dokaza o tome da je ovaj počinio inkriminirane radnje. Naime, čak je šest saslušanih svjedoka i to M.G., S.S., I.B., T.Š. i I.Š. te M.L. prilikom prepoznavanja osoba ukazalo na drugu osobu, na P. odnosno M.M., a ne na optuženika. Jedino je svjedokinja J.S. dvojila u identificiranju osobe počinitelja kaznenog djela. Niti K.M. kao oštećenica nije sa sigurnošću potvrdila da bi ovaj optuženik bio osoba koja joj je nasilno skidala naušnice u autobusu, jer ona tu osobu nije poznavala, a od J.S. samo je čula da bi to mogao biti N.M.

Žalitelj međutim glede ovog utvrđenja prigovara jedino s obrazloženjem da bi istražni iskazi oštećenika kao svjedoka, koji su dati tijekom istrage bili istiniti, obzirom da je od događaja do davanja tih iskaza proteklo manje vrijeme nego do glavne rasprave. Samom takvom tvrdnjom, a bez ukazivanja zbog čega iskazi dati tijekom glavne rasprave ne bi bili istiniti, žalitelj nije uspješno doveo u sumnju ocjenu vjerodostojnosti koju je dao sud drugog stupnja.

Na kraju, proizvoljan je žalbeni navod da je sud prvog stupnja pogrešno ocijenio da se prisutnošću opt. N.M. u autobusu, dok su civili bili protjerivani, ne ostvaruje obilježje kaznenog djela iz čl. 120. st. 1. OKZRH. To je proizvoljno zato jer sud prvog stupnja uopće nije utvrdio prisutnost ovog optuženika u to vrijeme u autobusu, niti je dalje obrazlagao u bilo kakvom smislu njegove navodne prisutnosti u autobusu.

Zbog iznijetih razloga, po čl. 374. ZKP (1993.) odlučeno je kao u točki II. izreke ove drugostupanjske odluke.

U Zagrebu, 26. lipnja 2002. godine

Zapisničar:
Ileana Vinja, v. r.

Predsjednik vijeća:
Vesna Vrbetić, v. r.